

Македонската наука ја нема напишано историјата за македонското знаме. Вакви истражувања и не биле можни поради краткотрајните опстојувања и повеќе вековното непостоење на македонската државност. Научни истражувања не се извршени ниту на темата за традициите на знамињата во Македонија, иако тие се развивале во сите битки во античкиот и во средновековниот период, во сите востанија и војни во поново време. Македонското знаме, како државен симбол, не се разликувало во својот развој од развојот на знамињата на другите народи. Би требало корените да му се бараат во историјата, во антиката кога се појавило како симбол на македонската војска. Многу подоцна знамето станало симбол на државата. Според тоа, постојат државно и воено знаме, двете се светост за народот и за армијата.

Државното знаме е основен симбол кој го изразува државниот суверенитет и е препознатливо обележје на секоја држава во меѓународните односи. Тоа се појавува на одреден степен од развојот на народите како обединувачки симбол. Знамето ја изразува колективната свест на народот за припадноста на одредена држава. Со развојот на државноста се случуваат промени и на знамето. Военото знаме е специфичен и особен дел од државното знаме и е препознатлив знак на воена единица, воена институција или поинаква воена формација. Носејќи ја во себеси државната симболика, военото знаме ја олицетворува и државната припадност врз единицата на која ѝ е врачено. Тоа е симбол на храброст, доблест и слава не само на оние кои го чуваат, туку на сите што низ векови го носеле, кои пред него се заветувале и заколнувале и што за него живот давале. Во себе содржи безусловно исполнување на воениот завет, почит кон загинатите во борбата за национална слобода на Македонија и целосно исполнување на воената заклетва. Тоа е фокусот кој ги обединува силите и духот на народот. Знамето е симбол кој ги поврзува народот, територијата и настаните низ историјата. Ги обединува минатото, сегашноста и иднината.

Симболите се појавуваат стихийно и го изразуваат заедничкиот стремеж на наро-

Ванче СТОЈЧЕВ

“

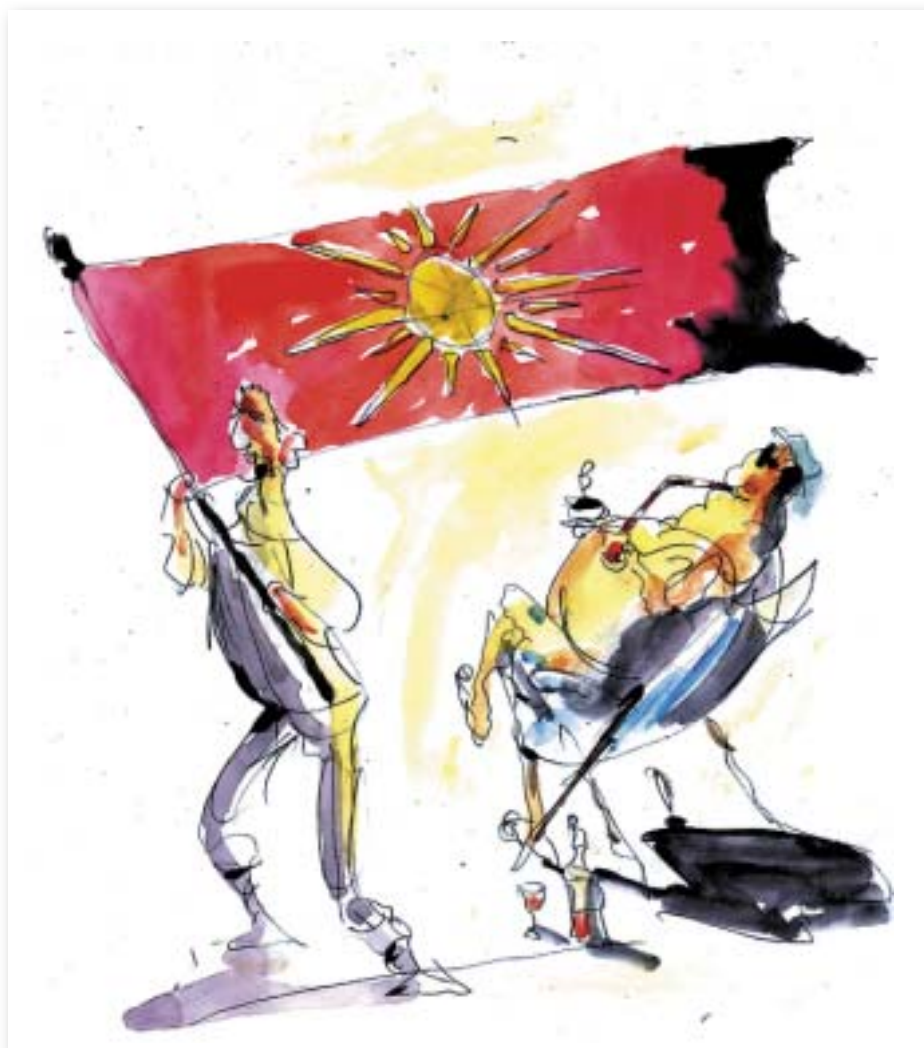
*Vist i nat a niz
i st orijat a vo
sega{ nost a za
i dni nat a...*

”

ЗЕМСКО ЗНАМЕ Ш

дот за создавање вредности кои ќе го изразуваат историскиот пат на развојот на општеството. Ги изразуваат заедничките и далечните паметења, идеи, цели, стреме-

жи и состојби. Всушност, симболите и симболиката се постоен атрибут од животот и опстојувањето на државите, религиите, општествените движења, политичките

ЗА МАКЕДОНСКО ЗЕМСКО ЗНАМЕ ТРЕБА ДА СЕ ПРИФАТИ ЦРВЕНОТО ЗНАМЕ ВО СРЕДИНА СО ШЕСНАЕСЕТКРАКОТО СОНЦЕ, КОЕ ГО СИМБОЛИЗИРА ЕДИНСТВОТО НА СИТЕ ГРАЃАНИ КОИ ПОТЭКНУВААТ ОД ЕТНИЧКАТА ТЕРИТОРИЈА НА МАКЕДОНИЈА И КОИ СЕ ЧУВСТВУВААТ КАКО МАКЕДОНЦИ.

партии, револуционерни и востанички партии. Без нив е незамисливо државното уредување, опстојувањето и функционирањето на државните институции, науката, културата и другите организации.

Една од најзначајните особености на симболите е тоа што тие предизвикуваат целонасочено преживување и поистовестување со опстојувањето и живеењето на сопствениот народ. Со особена сила тоа важи за државните симболи: химната, зна-

мето, грбот и химната се неразделно поврзани со историјата на народот и на државата. Тие ја олицетворуваат силата и независноста на татковината, нејзиното создавање и развој. Ја изразуваат суштината и духот на македонскиот народ и поврзаноста со другите народи. Во античкиот период духот и единството на македонскиот народ биле поврзани со шеснаесеткракото сонце на црвена основа. Ова знаме било симбол на античката македонска војска. Се виорело во рацете на Александар Македонски, од Егејското Море до Дунав и од Јадранското Море до Индија. Ги обединувало сите сили на македонската војска, без оглед на нивната племенска, народна или полова припадност. Средновековната македонска војска, цар Самуил, виорела црвено знаме со двоглав орел во средина. Во Разловечкото востание - црвено знаме во средина со огнен (црвен) лав на жолто поле. Ова знаме било развезано и во Пијанечкото и во Кресненското востание. Во Илинденското востание доминирало црвено знаме, со натписот "Слобода или смрт" со жолта боја во средина. Во Младотурската револуција Јане Сандански го носел македонското знаме дури до Истанбул, црвено знаме со осмокрака жолта ѕвезда и полумесечина во средина. Во текот на Националноослободителната војна македонското знаме е црвено во средина со жолта петокрака. По осамостојувањето на Република Македонија за државно знаме е прогласено црвеното знаме во средина со шеснаесеткракото сонце со жолта боја. Подоцна, на барање на Грција и по интервенција на меѓународните фактори, државата се откажа од шеснае-

сеткракото сонце, а за државно знаме го прифати црвеното знаме со осмокрако сонце, чии кракови се протегаат низ целата должина и широчина. На македонското знаме, како симбол на војската, а потоа и на државата, се менувале сонцето, орелот, лавчето, петокраката, повторно сонцето. Меѓутоа, црвената и жолтата боја секогаш останувале и тие претставуваат континуитет во историјата на симболите, односно на знамето на македонскиот народ. Тоа значи дека македонското знаме не е наметнато од надвор, не е копија од некое друго знаме, туку е конкретен резултат на историскиот развој на македонскиот народ и на неговите борби за слобода и самостојна држава. Поради тоа, македонското државно знаме претставува особен, препознатлив белег на државата Република Македонија пред останатиот

свет. Тоа ја изразува независноста на народот пред други земји и народи. Силно влијае за стимулирање на патриотските чувства на сите граѓани на Македонија во земјата и во дијаспората. Потсетува на борбите на македонскиот народ за слобода и независност. Сугестивно влијае на сите државници, политичари, спортисти, уметници и мотивира љубов кон народот, татковината, чесност и одговорност. Во воено време го засилува патриотизмот и ги мотивира вооружените сили за исполнување на долгот, заклетвата и на саможртва, ако треба, пред олтарот на татковината.

Знамето содржи, но и воспоставува строга традиција, култура и правила на користење и на однесување кон него. Со појавата на новите нации знамето станува неопходност за секоја нација и држава. Меѓутоа, треба да се разграничи државното од националното знаме. Некои држави се составени од повеќе нации. Нивните државни знамиња треба да ја содржат симболиката од сите нации или барем од оние кои преовладуваат. Неприродно е во една држава да се виорат две национални знамиња. Државното знаме е единствено и во него можат да се инкорпорираат симболите на другите нации во државата. Од друга страна, сите нации не успеале да формираат држави во рамките на своите етнички граници. На пример, дел од македонската нација останал во соседните држави. Тие се лојални граѓани на нивните држави и го почитуваат нивното државно знаме. Меѓутоа, не треба да се идентификува државното со националното знаме. Националното знаме се идентификува со земското, односно со етничкото знаме. Во случајов, за македонско етничко или земско знаме треба да се прифати црвеното знаме во средина со шеснаесеткракото сонце. Тоа го симболизира единството на сите граѓани кои потекнуваат од етничката територија на Македонија и кои се чувствуваат како Македонци.

мето, грбот кои подразбираат народ, татковина, сувереност, државна граница, државен идентитет и заземаат совршено значајно место во сознанијата на современиот човек, особено ако се инкорпорирани со високи достигнувања во општествениот, економскиот и духовниот живот. Државните симболи, покрај претставителниот, имаат и општествено-политичко, емоционално и воспитно-образовно влијание врз човекот. Тие обединуваат мноштво и разновидни народи, религии и култури и ја зацврстуваат индивидуалната и колективната свест за припадноста на една држава. Поврзувањето на уметничките ликови, националните бои, поетските стихови и мелодијата на химната благотворно и влијателно дејствуваат врз сознанието и свеста на луѓето, создаваат силна мотивација за реализација и самодокажување на човекот во општеството, за љубов кон татковината и подготвеност за саможртва во остварувањето на целите и идеалите. Уште од најстари времиња симболите се изразуваат преку бои, предмети, животни, минерали и небесни тела. Од праисторијата до денес тие симболизираат определени особености на човекот, поврзаност и суштествување меѓу народот, нацијата и државата. Боите, предметите, животните и небесните тела, кои најчесто во комбинации претставуваат симбол, имаат особено значење и силна порака. Боите соопштуваат порака и влијаат врз човековите чувства, врз поимањето на предметите, другите суштества, настаните. Со време луѓето научиле да ги "читаат" боите, да се идентификуваат и препознаваат и таа симболика управува со нашите чувства без да бидеме свесни. Во светот боите имаат различни, дури и спротивни значења. Во нашата средина и пошироко тие имаат универзално значење. Црвената боја симболизира љубов, убавина, грев, страст, храброст, смелост, великодушност, јунаштво, претпазливост, внимание, трпение, мудрост, постојаност и образованост. Нај-

другите симболи најчесто се применува сонцето кое симболизира топлина, богатство, радост.

Македонските државни симболи - знамето, грбот и химната се неразделно поврзани со историјата на народот и на државата. Тие ја олицетворуваат силата и независноста на татковината, нејзиното создавање и развој. Ја изразуваат суштината и духот на македонскиот народ и поврзаноста со другите народи. Во античкиот период духот и единството на македонскиот народ биле поврзани со шеснаесеткракото сонце на црвена основа. Ова знаме било симбол на античката македонска војска. Се виорело во рацете на Александар Македонски, од Егејското Море до Дунав и од Јадранското Море до Индија. Ги обединувало сите сили на македонската војска, без оглед на нивната племенска, народна или полова припадност. Средновековната македонска војска, цар Самуил, виорела црвено знаме со двоглав орел во средина. Веројатно вакво знаме имало и во Карпошевото востание, со оглед на тоа дека во Негушкото востание имало црвено знаме со двоглав орел во средина. Во Разловечкото востание - црвено знаме во средина со огнен (црвен) лав на жолто поле. Ова знаме било развезано и во Пијанечкото и во Кресненското востание. Во Илинденското востание доминирало црвено знаме, со натписот "Слобода или смрт" со жолта боја во средина. Во Младотурската револуција Јане Сандански го носел македонското знаме дури до Истанбул, црвено знаме со осмокрака жолта ѕвезда и полумесечина во средина. Во текот на Националноослободителната војна македонското знаме е црвено во средина со жолта петокрака. По осамостојувањето на Република Македонија за државно знаме е прогласено црвеното знаме во средина со шеснаесеткракото сонце со жолта боја. Подоцна, на барање на Грција и по интервенција на меѓународните фактори, државата се откажа од шеснае-

сеткракото сонце, а за државно знаме го прифати црвеното знаме со осмокрако сонце, чии кракови се протегаат низ целата должина и широчина. На македонското знаме, како симбол на војската, а потоа и на државата, се менувале сонцето, орелот, лавчето, петокраката, повторно сонцето. Меѓутоа, црвената и жолтата боја секогаш останувале и тие претставуваат континуитет во историјата на симболите, односно на знамето на македонскиот народ. Тоа значи дека македонското знаме не е наметнато од надвор, не е копија од некое друго знаме, туку е конкретен резултат на историскиот развој на македонскиот народ и на неговите борби за слобода и самостојна држава. Поради тоа, македонското државно знаме претставува особен, препознатлив белег на државата Република Македонија пред останатиот

свет. Тоа ја изразува независноста на народот пред други земји и народи. Силно влијае за стимулирање на патриотските чувства на сите граѓани на Македонија во земјата и во дијаспората. Потсетува на борбите на македонскиот народ за слобода и независност. Сугестивно влијае на сите државници, политичари, спортисти, уметници и мотивира љубов кон народот, татковината, чесност и одговорност. Во воено време го засилува патриотизмот и ги мотивира вооружените сили за исполнување на долгот, заклетвата и на саможртва, ако треба, пред олтарот на татковината.

Знамето содржи, но и воспоставува строга традиција, култура и правила на користење и на однесување кон него. Со појавата на новите нации знамето станува неопходност за секоја нација и држава. Меѓутоа, треба да се разграничи државното од националното знаме. Некои држави се составени од повеќе нации. Нивните државни знамиња треба да ја содржат симболиката од сите нации или барем од оние кои преовладуваат. Неприродно е во една држава да се виорат две национални знамиња. Државното знаме е единствено и во него можат да се инкорпорираат симболите на другите нации во државата. Од друга страна, сите нации не успеале да формираат држави во рамките на своите етнички граници. На пример, дел од македонската нација останал во соседните држави. Тие се лојални граѓани на нивните држави и го почитуваат нивното државно знаме. Меѓутоа, не треба да се идентификува државното со националното знаме. Националното знаме се идентификува со земското, односно со етничкото знаме. Во случајов, за македонско етничко или земско знаме треба да се прифати црвеното знаме во средина со шеснаесеткракото сонце. Тоа го симболизира единството на сите граѓани кои потекнуваат од етничката територија на Македонија и кои се чувствуваат како Македонци.